

Viktor Nonong Medrano

Languages

Ang tinubuang-bayan kong Pilipinas ay parang haluhalò ng Méhiko at Hawaii. Medyo nagtagál akó sa Hapón. Ang bansáng pagkupkóp kong Kánada ay mailáp na lupà ng mga Indiyó pa sa akin. (Interesado akó sa maraming mga wikà bilang akadémikong pampaligtás. Ang mga wikà ay mga kalidoskopyo at mga bintanà sa iba-ibáng mundó.)

Larawan

Tulâ

Kamatsilé at Duhat

May burúl-burolan sa hardín
ng bahay na Kastilaín.
Kamatsilé at duhat
sa pangarap ko'y parang gubat.
Gutóm pa rin.

Sa balkón ay may barandilyang bakal
at isáng baso ng melóng may asukal.
Kita ang mga punong makopa
at isáng balot ng hopyà.
Sa mangkók ay bukong mukháng banál.

Viktor Nonong Medrano (2020-05-26)

Naglíliwalíw

Naglíliwalíw sa Sansinukob
ang halintigál na panuós,
ang buntót ay labás dínagipík.
Nagháhanáp siyá ng liboy dagítabbaláni
galing sa malayong talumpón.

(Traversing the Universe
is the gyroscopic computer,
ejecting plasma at its tail.
It searches for electromagnetic waves
from the distant star cluster.)

Viktor Nonong Medrano (1998-02-12)

Harvest

Kuwento

TAGALOG: Interesado akó sa maraming mga wikà bilang akadémikong pampaligtás. Ang mga wikà ay mga kalidoskopyo at mga bintanà sa iba-ibáng mundó. ESPERANTO: Mi interesiĝas pri multaj lingvoj kiel pri akademikaj liberigiloj. Lingvoj estas kiel kalejdoskopoj kaj kiel fenestroj al aliaj mondoj. INTERLINGUA: Ego es interessate in multe linguas como instrumentos academic liberative. Le linguas es como kaleidoscopios e fenestras a altere mundos.

TAGALOG:

Kuwento sa Ibáng Planeta: Sa malayong planeta, may dalawáng araw sa bugháw na langit, si Malakás at si Magandá. Nagtanóng ang isáng anák sa kanyáng iná, "Nanay, bakit may dalawáng araw sa langit?" Sabi ng iná, "O, anóng klaseng tanóng iyán? Ilán ang matá mo? Dalawá. Ilán ang kamáy mo? Dalawá." Sumagót ang anák, "Pero, nanay, isá lamang hô ang ilóng ko..."

ESPERANTO: Rakonto sur Alia Planedo: Sur forega planedo, ekzistas du sunoj ĉe la blua ĉielo, Fortulo kaj Belulo. Ido demandas al sia patrino, "Kara Panjo, kial ekzistas du sunoj ĉe la ĉielo?" La patrino diras, "Ho, kia demando estas tio? Kiom da okuloj ci havas? Estas du. Kiom da manoj ci havas? Estas du." La ido respondas, "Sed, Panjo, mi havas nur unu nazon..."

ENGLISH: A Story on Another Planet: On a faraway planet, there are two suns in the blue sky, Strong and

Naiisip ko ang mga makopa sa Ibaan. Masaráp at hindi matapang ang lasa. Makopa itó sa Taylándiya namán. Malalakí ang makopa roón. At marami sa palengke roón.

Buko sa Indonesia

Masaráp ang tumbóng ng niyóg! Gustó ko ang buko noóng batà pa akó. Magandá ang tekstura.

Noóng dekadang 2000, bumibisita akó sa mga Budistang templo. Itóng templo ay ang Yanviriya sa Vancouver sa Kánada. Parang Taylándiya. Meditasyón ang pinag-aaralan. Matahimik kami.

Kamatsilé

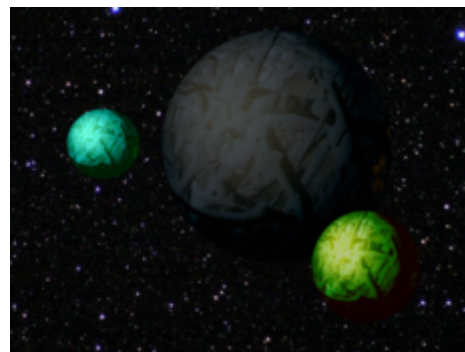

Duhat

Beauteous. A child asketh the mother, "Dearest mother, why are there two suns in the sky?" Saith the mother, "Oh, what kind of question is that? How many eyes hast thou? 'Tis two. How many hands hast thou? 'Tis two." The child respondeth, "But,

Si Malakás at si Magandá

Si Magaán at si Mabigát

mother, I have but one nose..." 日本語：とある惑星の物語：遠い惑星の空には、力様と美様と呼ばれる2つの太陽がありました。幼い子供が母親に「お母さま、なぜ空には太陽が2つあるの？」と尋ねました。母親は「あらやだわ。この子ったら。あなたには目がいくつある？2つだろう。手はいくつある？2つだよね」と言いました。子供は「でもね、お母さま。鼻は1つしかないよ」と答えました。 LOJBAN: i a'u drata plini lisri i u'e ua bu'u lo darno plini ke blanu tsani la tsali e la melbi cu remei solri i cusku fa lo verba fi le ri mamta fe lu i ga'inai io doi dirba mamta bu'u le tsani ri'a ma ba'e remei solri li'u i le mamta cu cusku lu i ga'i ue le preti cu mo i do zo'u ba'e xomei kanla i ju'ocai ba'e remei i do zo'u ba'e xomei xance i ju'ocai ba'e remei li'u i le verba zo'u danfu fa lu i io e'inai ku'i doi dirba mamta le mi nazbi cu pamei po'o li'u

TAGALOG: Kuwento sa Ibáng Planeta: Sa malayong planeta, may dalawáng buwan sa gabíng langit, si Magaán at si Mabigát. Nagtanóng ang isáng anák sa kanyáng amá, "Tatay, bakit may dalawáng buwan sa langit?" Sabi ng amá, "O, anóng klaseng tanóng iyán? Ilán ang matá mo? Dalawá. Ilán ang kamáy mo? Dalawá." Sumagót ang anák, "Pero, tatay, isá lamang hô ang ilóng ko..." LOJBAN: i a'u drata plini lisri i u'e ua bu'u lo darno plini ke nictse tsani la linto e la tilju cu remei lunra i cusku fa lo verba fi le ri patfu fe lu i ga'inai io doi dirba patfu bu'u le tsani ri'a ma ba'e remei lunra li'u i le patfu cu cusku lu i ga'i ue le preti cu mo i do zo'u ba'e xomei kanla i ju'ocai ba'e remei i do zo'u ba'e xomei xance i ju'ocai ba'e remei li'u i le verba zo'u danfu fa lu i io e'inai ku'i doi dirba patfu le mi nazbi cu pamei po'o li'u

TAGALOG: Ang tinubuang-bayan kong Pilipinas ay parang haluhalò ng Méhiko at Hawaii. Medyo nagtagál akó sa Hapón. Ang bansáng pagkupkóp kong Kánada ay mailáp na lupà ng mga Indiyó pa sa akin. ESPERANTO: Mia hejmlando Filipinoj estas kiel miksaĵo de Meksiko kaj Havajo. Mi loĝis en Japanio dum kelka tempo. Mia adoptita lando Kanado estas ankoraŭ sovaĝa indiana lando laŭ mi. ENGLISH: My homeland the Philippines is like a blending of Mexico and Hawaii. I lived in Japan for some time. My adopted land Canada is still wild Indian country to me. 日本語：私の故郷のフィリピンはメキシコとハワイの融合のようなものです。私はしばらく日本に住んでいました。私は養子となったカナダがまだ野生のインディアンの国だと思います。 LOJBAN: i le mi pavzda gugde poi flipo cu tai mixre lo mexno e lo xavli i mi ze'a xabju le ponjo i pe'i le mi plicu'a gugde poi kadno cu za'o cilce ke rindo tumla

Maharlika

Narito ang buhay ko nang lumalaki ako sa Pilipinas, Hapon, at Hilagang Amerika. Nagmumunimuni lamang...

Pinanganak ako sa daigdig na ito sa Republika ng Pilipinas. Ang kaarawan ko ay ika-12 ng Enero ng taong 1966. 10:45 ng umaga. Katoliko ang pamilya ko.

Ang unang tirahan namin ay sa family compound ng mga Medrano sa Ferry, Batangas. Nasa kagubatan at kadagatan iyon at may mga kuweba sa bundok na may kalansay ng sundalong naka uniporme pa. Sa halamanan, may mga ratiles na pinipitas namin at kinakain namin. May gazebo kami sa compound. Isang araw, may ahas sa gitna roon. Ilang bahay ang nasa compound. Nandoon ang mga lolo at lola ko, mga tiya at tiyo ko, at mga pinsan ko. May malaking canopy swing kami sa harap na dalawa ang bangko. May mga parang susô na humihigop ng sukà sa mangkok pagka naglagay doon.

Noong maliit pa ako, nag-iimbento na ako ng mga salitang guni-guni katulad ng *brábintay* para sa tutubi, *múninghay* para sa full moon, at *numnumbúbit* para sa inumin ng kung бага'y bitamina. Noon pa'y nagko-conlang na ako. (Ang conlang ay constructed language, po.)

Sanggol ako sa Ferry, Batangas, pero by my nursery school year, lumipat na kami sa isang apartment na may dalawang piso sa Del Monte Avenue sa Lungsod Quezon sa Maynila. May pet na pagong kami. Tinawag ang maid at ipinatapon ng ina ko sa ilog dahil bad luck daw iyon. May mga katulong kami, babae at lalaki. Malandi yung lalaki.

Sa paligid ng apartment, may restawran na Barrio Fiesta na may neon sign sa hugis ng palayok. May gasolinahan ng Esso. May mabibilhan ng mga usong bean bags. May mga damo sa labas na may bungang parang berdeng parol sa hugis ng kalabasa. Hangin ang loob, kagaya ng balloon. Parang creeping vine siya. Pinuputok ko ang mga balloon.

Nag-aral ako sa La Salle Green Hills, isang private school sa Mandaluyong sa Metro Manila at Katoliko sila. 1970's na. Doon, ipinaaral kaming mga estudyante ng rosaryo at pagdadasal. Ilang beses lamang ako nag-confession, pero malimit akong nag-participate sa Holy Communion. Akala ko yung flat disk na tinapay ay buko noong maliit pa ako. Nagmunimuni ako ng mga puting glow-in-the-dark na kabuti na patag na bilog ang ulo katulad ng tinapay sa Communion. Over-active ang mga guni-guni ko noon. Ang imahinasyon ko ay nag-alab sa mga libro ni Dr. Seuss at ni Tintin.

Sa La Salle Green Hills, may parang flying saucer na malaking gym, yung St. Benilde Gym. Uso pa noong 1970's ang ufology. Talagang na-influence ako ng mga libro ng tatay ko. May libro siya ni Tuesday Lobsang Rampa at ni Erich von Däniken, tungkol sa mga paranormal at ufology. Iyon ang interest niya noon.

Noon, napuna ko ang mga estatwa ni Maitreya Buddha, yung Buda ng Kinabukasan. Kalbo siya at mataba at may kasamang maraming maliliit na bata. Nakangiti. Kung minsan, kahoy ang estatwa, o kaya ceramic. Sa Pilipinas, ginagamit siyang good luck charm sa bahay o sa mga restawran. Kaya na-influence ako ng Budismo noong maliit pa ako. Sa katotohanan, Animismo at Budismo ang relihiyon ko noong bata pa ako. Mahal ko ang Nature. Ang isip ko nang matagal na ay ang Diyos ay hindi parang tao.

Ang bagong bahay namin ay sa kalayuan ng Don José Heights sa Lungsod Quezon ng Maynila. Pula at malawak ang kampo sa aming pook. Ang guni-guni namin at ng mga pinsan ko ay nasa planetang Mars kami. Matalahib. Parang malayo kami. Mahal ko ang Kalikasan nang bata pa ako. Sa gabi, may mga paniki sa langit. Binabato namin, pero parating miss. At may maraming alitaptap. Parang malaki ang buwan.

Parang planetang Marte talaga dahil pula ang lupa. Pula ang lupa dahil maraming iron oxides sa loob.

Kung minsan, naghahanap kami ng mga tektite o meteorite sa lupa nang arawan dahil sa gabi, kalimitang kita namin na may lumalagpak na meteor galing sa langit. Ako, ang kapatid ko, at mga pinsan ko ay interesado sa astronomiya.

May mga swimming pool sa mapunong lugar ng malapit na La Mesa Dam. Doon kami lumalangoy sa tag-init.

Sa Tangke Street sa parteng Valenzuela ng Kalakhang Maynila, nagkaroon ng pabrika ang mga lola at lolo ko sa sanga ng tatay ko. Maraming mga trabahador doon. Gumagawa sila roon ng mga handicrafts para ma-export sa buong mundo, katulad ng Europa at Hapon. Malimit ang rattan at kawayan at seashells ang ginagamit. May mga furniture at estatwa at handbags at iba pa. Bata pa ako noon at sinabi ko sa lola at lolo ko na pakigawa ako ng parang robot, pero parang hindi nila maintindihan ang gustong ideya ko. Paminsan-minsan ang pamilya kong bumisita sa pabrika. Sa loob ng compound, may bungalow ang lolo at lola ko. Gris siya at hindi pininturahan. Sa loob niya, may atrium na may halamanan. Tumira roon ang mga maliliit kong pinsan at may mapa ng Disneyland sa kuwarta nila. Natutuwa ako.

Sa bakasyon, parati kaming bumibisita sa Ibaan sa Batangas. Gubat at bukid doon. Nagbibilad doon ng kamyas sa banig. May mga punong kakaw at mangga. May kalesa pa sa kalye. Ang mga pinsan ko, mga tiya at tiyo ko, at mga lolo at lola ko sa sanga ng nanay ko ay nasa Ibaan. May malaking puting bahay nang gawang 1950's ang mga lola at lolo ko at may hardin sila ng mga orkid at mga puno ng mga sari-saring bungang katulad ng makopa, mangga, at kamyas. May klinik ang lolo ko sa ibaba para sa elektrikang akupunktura niya. Marami siyang pasyente. Sa kalagitnaan ng Ibaan ay isang lumang Kastilang simbahan, Katoliko, kagaya sa mga lungsod at nayon sa Meksiko.

Sa mga hilagang bundok ng Baguio City kami nagbakasyon. Kumain kami, sakay sa aming pulang awtong Mercury Comet Caliente, ng kendi sa loob ng mga maliliit na bolang bao na kung tawagin ay “sundot kulangot” na talagang varyant ng kalamay. May parke para kaming nagbisikleta nang palibut-libot. Sa pook ng Baguio City, may mga iba-ibang tribu ng Pilipino. Maraming makulay na handicrafts. May kuwebang kung tawagin ay Crystal Cave na may mga stalactites at stalagmites na napag-aralan ko sa La Salle Green Hills. May mga rice terraces sa palibot.

Ilang beses ang pamilya kong nag-aplaya. Lumalangoy kami nang gamit ang mga malalaking goma. Parang eksperimento, nilagay ko ang isang talangka sa loob ng isang dikya na mala-gulaman ang katawan, at nilagay ko sila sa tubig. Natutuwa ako. Masarap ang buko at iba pang pagkain sa dalampasigan.

Sa mid-1970's, nag-isip na ang tatay ko na mag-emigrate na ang pamilya ko sa ibang bansa. Binabasa niya ang mga dokumento tungkol sa Kanada at Awstralya. May dinukit ako sa kanyang mauve na booklet tungkol sa Awstralya na may mapa ng bansang iyon sa harap na parang malaking jellybean ang hugis. Natutuwa ako.

Sakay sa EgyptAir, lumipat sa Lulu Island sa Kanada ang pamilya ko noong ika-16 ng Hunyo ng 1976. Pareho pa ang relihiyon ko. Kahit na ang pamilya ko ay Katoliko at pumupunta kami sa Katolikong simbahan, hindi ako parang Kristiyano.

Noon, parang Alaska pa ang probinsiya naming BC. Wala pang masyadong maraming tao. Hindi pa dumarating ang exodus na galing sa Hong Kong.

Sa unang paaralan ko, sa McKinney School, maraming nature studies kami. Nagpunta kami sa Richmond Nature Park at nakita ko ang mga owl pellets, Labrador Tea leaves, ang bog, at iba pa. Para kaming naging Native Indian. Pinag-aralan namin ang istorya ng Quebec, noong parang naging Native Indian ang mga Pranses sa Hilagang Amerika.

Si Mrs. McNulty na puti ang titser ko sa Grade 5 sa McKinney. Ang kalahati ng classroom namin ay ibang klase na Grade 6 ni guwapong Mister Kliman, maputing taong maitim ang buhok. Sa klase niya, mayroong isang estudyanteng parang sira-ulo na magaling magpiyano para sa amin. Danny yata iyon. Iba siya sa Danny na kaklase ko, si Danny Kube, na Austrian ang pamilya. World War I buff si Danny. Parati niyang pinag-uusapan. Mas marami raw namatay na tao sa Unang Digmaang Pandaigdig kaysa sa Ikalawa. Hindi ako naniwala sa kanya. Si Stanley Chu naman ang ibang kaklase ko na interesado sa mga arte at mga duwende at pantasya. Katulad ko siya. *The Secret World of Og* (1961) ni Pierre Burton ang pinili niya para sa book report group. Sumama raw ako sa kanya, pero yung pinili ko ay *The Lion, the Witch and the Wardrobe* (1950) ni C.S. Lewis. Parang naghinakit siya sa akin. Sorry na lamang.

Isang araw, talagang mahangin sa McKinney School. Maraming bata nang kasama ako ay nagpapalipad ng saranggola. Ang langit ay punong-puno ng saranggola. Bughaw ang langit at may araw.

Sa paligid namin, maraming tipaklong na iba-ibang klase sa damo. At saka, maraming mga slug na iba-ibang kulay. May kulay kape, kulay dalandan, at dilaw. Mukhang malagkit sila. Nakakatuwa ang wildlife. Kung tutuusin, parang naging pagpapatuloy ng Don José Heights sa Pilipinas ang naging buhay ko sa Lulu Island sa Kanada. Meron pang impromptu bike racetrack kami sa ibang pook. May mga wild red poppies na lumalaki sa mga maputik na burul-burolan. Ang guni-guni ko ay parang nasa *Star Wars* ako. Parang baka may biglang lumabas na Jawa sa burol.

Lumipat na ako ng paaralan. Sa Errington School naman, Protestante ang Bible reading sa simula ng klase. Hindi ako interesadong mag-participate na magbasa ng Bibliya sa harap ng klase. Tinanong ako ng isang kaklase kong si Kim na puti na kung bakit hindi ako nagpa-participate. Sabi ko, dahil Katoliko ako, pero hindi talaga iyon ang dahilan.

Sa Errington, pinag-aralan namin ang buhay at kalikasan ng mga dandelion at ang guro namin para sa subject na iyon ay East Indian, si Mister Nehra. Noon, hindi ko pa kilala ang India at ang katauhan doon. Hindi ko alam ang parang rasa niya.

Sa Errington, marami akong nagawang eskultura. Mukhang hindi Kristiyano ang mga gamit ko. Pinag-aralan namin ang Ancient Egypt at gumawa ako ng diorama na may kasamang damong bangka at estatwa.

Pinag-aralan namin ang Ancient Greece at nag-party pa kami nang naka-toga ang lahat at may name badge pa sa Griyegong letra.

Sa Errington, si Mister Bisnar na Pilipino ang titser ko sa Grade 6 at Mrs. Burford na puti sa Grade 7.

Ang book report ko ay sa *Intelligent Life in the Universe* (1966) nina I.S. Shklovskii at Carl Sagan. Ang maliit na grupo para sa diskusyon ay kasama si Tom Sun sa harap ni Mister Bisnar, sa likod na pook ng klase. Ang pagkakaintindi ko sa binasa ko na may mga nakakatuwang litrato ay nahanap na ng mga dalubhasa ang ibang buhay na may intelihensiya sa labas ng Tiyera. Tinanong ni Mister Bisnar sa akin, "Is it documented?" Hindi siya nagtatagalog sa akin miski alam niyang kapwa Pilipino ako dahil nasasanay na ako sa Ingles. Alam niya.

Marami akong nabasang sci-fi at fantasy na libro sa aklatan sa Errington. (Iyon ay salaysaying maka-agham at pantasya.) Mga vintage pa naman. Sa fantasy, ang paborito ko ay mga libro ni Tove Jansson, isang Swedish Finn, na nagsulat tungkol sa mga Moomintroll. Sa sci-fi, mas natatandaan ko yung isang librong tungkol sa mga higanteng pulang alimango sa isang desyertong planeta na may mga kolonista. Talagang vintage iyon. Baka 1950's pa. (Hanggang tumanda ako, basa nang basa pa rin ako ng sci-fi at fantasy. Walang tigil.)

Naging high school na. Parang naging desperado ang pamilya ko. Nawalan ng trabaho ang tatay ko. Nahirapan. Naging ibang tao siya. Hindi na siya yung interesado sa paranormal at ufology. Talagang na-influence siya ng Tito Lex ko na Protestanteng Baptist. Soon enough, nag-convert ang mga pamilya ko, pero hindi ako at ang mga kapatid ko.

Pinapunta ako sa mga Bible study ng mga Pilipino sa Grace International Baptist Church. Mga youth group iyon. Para akong dayuhan sa kalagitnaan nila. Na-sense ng iba na talagang hindi ako naniniwala. At nakasalaman ako.

Nagpunta kami ng youth group sa Mt. Baker sa Washington State. Nasa ski chalet kaming lahat sa bundok na may yelo. Tapos, nagmiting kami sa loob. Si Pastor Catanus ang lider namin. Pilipino siya. Nag-istorya siya tungkol sa noong nasa kalagitnaan siya ng mga Hapon na estudyante. Sabi ng Hapon sa kanya, hindi

itong relihiyon ay para sa kanya. Parang nagdududa sila. Tapos, desperado ang mga deacon sa Mt. Baker. Yung raising of the hand ay naging ritwal nila. Sabi ng Tito Lex, nag-raise daw ako. Tinawagan ang mga kamag-anak ko. Pero, parang may itatanong lamang ako. Desperado sila.

Sa Mt. Baker, among the youth group, ako lamang ang gustong lumabas at maglaro sa snow. Ayaw nila. They don't love Nature; therefore, they don't love God. Hindi ako naging Kristiyan.

Sa simbahan sa Vancouver, may pumalit na pastor na si Pastor Pantoja. Pilipino rin. Parati akong nasa balkon ng simbahan dahil kaunti lamang ang tao roon. Parang hindi ako nakikinig sa sermon. Later, natagpo ko siya sa erport at parang naging interesado siya sa Daoism at Oriental religion.

Tapos, nasa unibersidad na ako nang 1984 hanggang 1989. Para akong nasa New England o Europa. May mga antigong gusali para sa Kemika, Matematika, Teolohiya, at iba pa. Madyik ang pakiramdam ko. Maraming aklatan doon. UBC ang paaralan ko. Para akong si Harry Potter. Puro mahiya, pero agham ang aral ko sa klase. Ang Main Library ang parang kulay gris na kastilyo. Limang taon ako roon.

Sa UBC, may Araw ng mga Klubo. Nakita ko ang Klubo ng Esperanto. May naka-display na mga librong Esperanto sa mesa sa labas ng mga gusali. Mayroong ilang sci-fi na kasama. Sabi ng nakaupo roon na puting lalaking balbasin ay hindi raw nila pinagbibili iyon dahil pang-display lamang. Sa ibang araw, may miting ang mga Esperantisto sa International House sa UBC. Nagsaling pusa ako. Doon ko narinig ang unang kumbersasyon sa wikang Esperanto. Isang lalaking estudyanteng maitim ang buhok at isang lola na tagaibang-bayan ay nagdaldalan sa Esperanto. Mayroong iba pang tao roon. Natutuwa ako.

Sa ilalim ng Old Auditorium sa UBC ay may Intsik na restawran na ang tawag ay Yum Yum's. Lumang gusali nang 1925 iyon. Doon kami nagtagpo ng Esperanto Club namin. Matagal ko nang gustong pag-aralan ang Esperanto, pero sa hayskul at UBC, naging casual glance lamang ako sa Esperanto, wikang inimbento noong 1887 sa Europa. Sa akin, may dimensiyong espiritwal ang pag-aaral ng mga wika. Kumuha ako ng kursong basiko ng Hapon at Kastila sa UBC. Pero nga, agham ang tunay na pinag-aralan ko, yung Inhinyeriyang Pangkimika at Sibernetika (Agham Pangkompyuter).

Sa lumang Main Library sa UBC, may nakita akong mga antigong libro sa Esperanto—mga plays at mga ehersisyo at mga artikulo. May ibang mga libro tungkol sa mga iba pang wikang artipisyal, katulad ng Interlingua at ng Hapong Babm. Nakakatuwa. Nag-isa ako roon sa isang pook ng gris na kastilyo.

Ang kalimitang pagkain ko sa UBC noon ay curried beef bun, barbecue pork bun, cinnamon bun, at tsa. Simple ang buhay.

Ang unang job ko pagkatapos ng UBC ay sa Gastown, sa Vancouver. Para ring Europa. May parang brick ang kalsada. At may mga lumang lamppost. Software writer ako. Binibisita ko ang mga antique shop at secondhand books.

Tapos, nag-transfer ako sa Kalakhang Tokyo para sa job ko. Naroon ako noong 1992 hanggang 1994. Pinakababalaghang bayan ang Hapon. Doon, parang panaginip. Bumisita ako sa mga templo-templo ng Shintō at Budismo. Nagandahan ako. Iyon lamang ang tinuturo ng mga Hapon sa akin, yung kultura at wika nila. Alam nilang parang Hapon ako. Baka may lahi man. Naging special guest ako. Ang introductory lunch ko ay sa Pranses na restawran. Alam nilang bakasyon lamang.

Ang unang mga pinatirhan ako ay sa Tokyo Hilton sa Shinjuku nang maraming beses, at sa Washington Hotel nang isang beses. Itong huli ay talagang Japanese-style na otel dahil magsarili ang bisitang magbuhat ng maleta papunta sa kuwarto. Sa Tokyo Hilton, masarap talaga ang buffet. Walang tipping sa Hapon dahil parang nakakahiya sa tao.

Tapos, noong 1993, lumipat ako sa Leaf Court sa Hatagaya sa Kalakhang Tokyo rin. Maganda ang pook dahil may mga kulay-kulay na parol na nakabitin sa mga daan. Apartment naman. Malinis. Medyo nag-ingay ako sa stereo at may nagreklamo sa kompanya ko na Microsoft. Naliliitan sila sa kuwarto roon at pinalipat ako sa mas malaki...

Room 101, Residence Hayashi
4-36-17 Yoyogi, Shibuya-ku
Tōkyō 151, Japan

Parati ang Hapon may bathtub dahil hindi lamang sila nagdudutsa pagka nagliligo sila.

Palibut-libot ako ng Kalakhang Tokyo sa mga tren nila. Para akong daga sa labyrinth o maze. Naging parang Disneyland para sa akin. Natutuwa ako. Kung minsan, mas maganda sa gabi. Maraming mga templo-templo.

Isang araw, nasa estasyon ng tren ako. May Haponesang inakit akong sumama sa kanya. Tapos, nasa templo na kami. Parang kulto. Nagpalit ako ng damit sa loob ng isang kuwarto. Suot ko na'y balabal. Sa labas ng templo, nilubog ako sa tubig para mabinyag ako. Pagkatapos ng rito, nagpalit uli ako ng dating damit. Kinausap ako, kasama ang Haponesa, ng isang Hapon sa loob ng sambahan. Sabi nila na isang beses lamang sa buhay ng tao ang pagbibinyag. Tapos, pinakain ako ng Haponesa ng mainit na ramen sa isang malapit na restawran. Tapos, nag-adyos na kami.

Dalawang beses ako bininyag: noong bata pa sa Katoliko sa Pilipinas at doon sa Kalakhang Tokyo. Parang kulto iyon.

Ayon sa aklat ni Ann Llewellyn Evans na *Shintō Norito*, tungkol sa pagdarasal sa relihiyon na Animistang Shintō, ang misogi ay ritwal ng pagbabanlaw ng katawan ng tao.

Parati kong binibisita ang mga parke sa Kalakhang Tokyo. Sa parteng Harajuku, may pista bawat weekend at may sayaw at kanta. May Shintō shrine na malapit. Sa malapit na Takeshita-dōri, kalye, may mga magandang sari-saring binibenta. May masarap na makulay na crêpe. May bazaar sa tabi na may mga kung anu-anong antiques. Maraming lugar sa Kalakhang Tokyo. Maganda. Nakakatuwa ang Kappabashi-dōri o Kitchen Town dahil makakabili ng mga plastik na pagkain, katulad ng talagang realistic na mga sushi at ice cream parfais. Plastik sila. Ginagamit sa mga restawran para pang-display.

Naranasan ko na rin ang mga tawag kong Small Town Japan sa labas ng Kalakhang Tokyo. Maganda. Mas matahimik.

Sa bandang huli ng stay ko sa Hapon, parang nasanay na ako. Naging komportable na ako.

(Ang naiisip ko ngayon ay may parang alien sa Hapon na kinakausap ako, at ngayon man. Para sila o siyang Higher Consciousness Being. Hindi sila o siyang parang tao. Hindi Taga-Tiyera. Dahil nito, alam kong importante ang Hapon sa buhay ko. Epekto raw ng alak iyon ang isip ng iba dahil uminom ako ng sake at serbesa sa Hapon. Karaniwang hindi talaga ako nainom ng alak.)

May mga Animistang Hapon na naniniwala na ang mga iba-ibang tao'y mga manika o puppet lamang. May mga espiritung maryonetista o puppeteers na nagkokontrol sa kanila. Nakakatuwa ang isip ng Hapon.

Pabalik sa istorya. Bumalik ako sa Hilagang Amerika noong 1994. Ang bagsak ko ay Redmond, Washington. Napuna kong masyadong secular ang Amerikano, parang wala sila roong spirituality. Mga robot sila.

Kahit na, nag-meditate ako sa mga dock sa Lake Sammamish. Lakeside kasi ang apartment ko. Namasyal ako sa mga small town sa silangan at kanluran ng Washington State. Tumigil ako sa Long Beach sa Western Washington. Nag-isa ako, pero hindi ako nalulungkot talagang mag-isa. Nakakatakot ang mga marshy forests on the way. Sa Eastern Washington naman, may maliit na nayon na may antique store at bumili ako roon ng antique brass bugle horn. Parang Wild, Wild West pa ang maraming lugar sa Washington.

Parang nagkasakit ako. Tinawagan ko ang pulis dahil may naririnig akong mga boses na walang mukha. Tapos, dumating ang kamag-anak ko at umalis na kami pabalik sa Kanada.

Naospital ako noong 1995 sa Lulu Island. Binigyan ako ng brain scan. Malaki raw ang utak ko sabi ng doktor. Mas napuna ko na ang buhay sa Hilagang Amerika ay mas parang robotic.

Noong 1996 hanggang 2006, nasa Vancouver na ako, kasama ang kapatid ko at pamilya niya. Lakewood Manor ang tawag namin sa bahay namin dahil 1927 o 1928 ginawa ang bahay namin. Maganda ang pook namin. Parang Europa at maraming restawran na iba-ibang etniko. May restawran na On-Lok na parang nasa Tsina talaga kami. Nagsasamba at nagninilay ako regularly sa Yanviriya Buddhist Temple. Mga Thai ang katauhan doon. Parang nagtagal ako sa Thailand. Magandang hardwood floor ang malawak na kalooban ng templo. Wat ang tawag sa templo sa wikang Thai.

Noong 2007, bumalik na ako sa Lulu Island. Pareho sa Vancouver at Lulu Island, natagpo ko ang ilang Jehovah's Witness sa bahay ko dahil gusto kong malaman ang point of view nila. May ideya sila na ang kaluluwa ay kapareho ng katawan at iba pa ang espiritu ng tao sa kaluluwa. Iba sa kanila ang Diyos na may malaking D at diyos na may maliit na d. Marami pa silang mga ideya sa kanilang denominasyon. Very interesting nga, pero talagang hindi bagay sa buhay ko. Pareho pa rin ang relihiyon ko noong bata pa ako, yung Animismo at Budismo.

May mga magandang lalaki na nakasuot ng suit and tie na Mormon na bumibisita sa akin. Binasa ang *Libro ng Mormon*. Naiintindihan ko ang relihiyon nila. Limitado ang intelihensiya ng tao. Ang relihiyon ay parang pantasya. Importante sa kanila ang mag-research ng family history para ma-realize ang sitwasyon ng tao sa pamilya. Mga polygamist sila.

Anyway nga, ang Mormon, Baptist, at Jehovah's Witness ay Protestanteng mga Kristiyano. Paunawaan natin na kung wala ang Imperio Romano, baka walang Kristiyano ngayon. Sila, mga Romano, ang nag-promote ng Kakristyanuhan noong unang panahon. Noong una, radical Jewish sect lamang iyon. Tapos, talagang naging ibang relihiyon.

Ang mga kamag-anak ko ay pumupunta sa Pentecostal na simbahan. Kung minsan, sumasali ako. Parang saling pusa. Ang Pentecostal ay Protestante rin. Importante sa kanila ang Xenoglossia o Speaking in Tongues. Halimbawa, bigla na lamang maalaman ng isang tao ang isang wika na hindi niya pinag-aralan. Ganoon ang Xenoglossia. Ganoon ang nangyari sa Tagalog. Walang makaliwanag kung bakit alam ng lahat ng tao sa mundo ang wikang Tagalog. Xenoglossia iyon.

Sa akin, ang mga salitang katulad ng *angel* ay woman's language. *Anghel* daw ako sabi ng ilan. Baka, *alien* ang ibig sabihin nila. Baka walang appropriate word para sa akin. Alam kong parang hindi ordinaryong tao ako.

I know that I'm not human...

Marami akong nabasang sci-fi at fantasy. Talagang namasyal ako sa iba-ibang pook ng guni-guning uniberso.

Ang isang istorya ay tungkol sa ibang planeta. Doon, ang mga pandak ay superior sa mga matangkad. Ang wika nila ay parang Hapon dahil may mga simbolo para sa tunog o ingay, at may mga simbolo para sa mga kuru-kuro o ideya. Mga ponograma at logograma iyon.

Ang iba namang mga istorya ay tungkol sa dambuhalang mundo ng *Ringworld* (1970) ni Larry Niven. Iyon ay higanteng mundo sa hugis ng lasong palibot ng isang bituin, araw. Ginawa iyon ng isang antigong sibilisasyon na parang tao. Sa uniberso ni Larry Niven, may mga alyenihenang mukhang tao at may ibang alyenihenang hindi mukhang tao. Ang mga Kzinti ay mukhang tigre na nakatindig sa dalawang paa katulad ng tao at ang taynga ang parang pakpak ng paniki. Hilaw na karne lamang ang kinakain nila. Ang mga Puppeteers ay parang ostrich na dalawa ang ulo at leeg. Sa bawat isang ulo, may isang mata at may mga parang daliri sa labi ng bibig. Tatlo ang binti at paa nila. Karuwagan ang birtud nila.

Noong high school pa ako, ang imahinasyon ko ay ang dalampasigan at ang mga kampo sa paaralan sa Lulu Island ay mga pook sa Ringworld. Nagbibisikleta ako noon.

Bukod sa Puppeteers, o Maryonetista, may iba pang mga alien sa Known Space ni Larry Niven. May mga bulag na Kdatlyno na may radar sense naman, at gumagawa sila ng mga eskultura. May mga Kzinti na parang malaking pusa o tigrenag nakatindig at may makapaniki o parasol na taynga. Ang Bandersnatchi ay malalaking makabalyenang parang slug na maputi, at ito ang naging pinakabaka ng mga ibang alien katulad ng mga Tnuctipun, alipin ng mga telepaticong Thrintun noong Imperyong Thrintun (mga 1.5 bilyon BCE). Ginawa ng Tnuctipun ang Bandersnatchi nang Inhinyeriyang Panghenetika. Ang mga Pak naman ay talagang *Homo habilis*, ang interstellar ancestor ng tao.

Nabasa ko rin noon ang *Triton* (1976) ni Samuel Delany. May siyudad na nakabalot sa force field sa buwang Triton ng planetang Neptuno. Sari-sari ang buhay ng tao roon. May iba-ibang seksuwalidad. Nagkagera na kalaban ang Tiyera. May politika. May intriga.

Siyempre, sa telebisyon, paborito ko ang mga teleseryeng *Star Trek* at mga parang ganoong klase... Nagsimula ang *Star Trek* sa telebisyon noong 1966 na parehong taong pinanganak ako. Hindi iyon koinsidensiya.

Isa pang teleseryeng gusto ko ay ang *Battlestar Galactica*. Inatake ng mga Cylon, sibilisasyong makarobotiko, ang mga planeta ng mga tao. Nag-alisan ang mga tao nang caravan sa espasyo. At hinahabol sila ng mga Cylon.

Ang *The Jesus Incident* (1979) nina Frank Herbert at Bill Ransom ay tungkol sa isang spaceship na naging masyadong intelihente na parang naging diyos siya ng mga nakasakay. Nagpunta sila sa planetang Pandora na 80% ay dagat. Ang mga nakasakay ay naging kolonista ng Pandora. Ang tawag nila sa "diyos" ay si Ship na dapat nilang i-WorShip. Makaespiritwal itong istorya.

Ang *Davy* (1964) naman ni Edgar Pangborn ay tungkol sa mga apo sa tuhod ng mga survivors ng Armageddon. Ang setting ay East Coast ng Norteamerika. Ang buhay nila ay parang Medieval. May epekto ang radioactivity sa mga paligid ng mga bansa-bansa.

Sinulat ni Ursula K. Le Guin ang *Always Coming Home* (1985) tungkol sa buhay ng tribung Kesh sa Norteng California sa malayong kinabukasan. Para silang naging Native Indian muli, pero may natira pang teknolohiya ng dating antigong sibilisasyon sa mga malayong paligid ng tahanan ng mga Kesh.

Talagang na-influence ako ng maraming binasa ko. Parang libu-libong taon ang lumipas, o hindi lamang...

Nanunuod ako ng mga maraming anime ng Hapon. Isang paborito ko ay *Gargantia on the Verdurous Planet* (*Suisei no Garugantia*) (2013) ng Production I.G tungkol sa malayong kinabukasan na ilang libu-libong taon na ang lumipas at ilang ice age na ang nakaraan. Ang Tiyera ay naging puro dagat, at

nakabangka at nakabapor ang mga tao. Ang isang sundalong galing sa espasyo ay dumating, at hindi niya alam na ang Tiyera ay ang lupa ng mga ninuno niya.

Para maintindihan ang buhay natin, dapat natin pag-aralan kung saan nanggaling ang katauhan. Naging interesado ako sa antropolohiya.

Ang teoriya ng ilang antropologo ay ang Australoid subspecies ay nag-diverge galing sa orihinal na grupong Caucasoid-Mongoloid nang taong -73 000 hanggang -60 000. Maiitim ang balat nila, ng mga Australoid. Kahit na kalimitang itim ang buhok nila, may ilan sa kanila na parang mapula o madilaw ang buhok sa Australia. Kung talagang tutuusin, ang varyant ng Australoid sa India ay medyo magkaiba sa mga naroon sa Australia. Kung minsan, Proto-Australoid o Vedddoid ang tawag sa mga nasa Asya. At sa recent history, nagmestiso sila nang kasama ang mga Caucasoid, yung mga Aryan. Mestiso ngayon ang India. Pagkatapos ng taong -4000 nagsimula ang mestisasyon, kasunod ng kung tawagin ay Aryan Invasion.

Ang sabi ng ibang researcher, na-colonize ng mga Australoid ang Australia nang simulang taong -70 000 o -50 000. Dumaan sila via India at South-East Asia, galing Africa. Ilang alon ang dumaan. Kaya, matagal na. Ang nangyari ay parang naiwanan ang mga Proto-Australoid o Vedddoid sa India ng mga naging talagang Australoid sa Australia. (Ang Proto-Australoid ay Australoid din kung tutuusin.)

Sa South-East Asia at Pacific, nakabangka ang mga Australoid. At nang unang panahon, may mga land bridge na mararaanan nila.

Magkaiba ang Negroid ng Africa sa Australoid. Magkaiba ang skeleton at iba pa. Pero nga, pareho silang maitim ang balat. Nag-diverge sa mga Negroid ang orihinal na grupong Caucasoid-Mongoloid nang taong -108 000. At nag-diverge din ang mga Mongoloid doon nang taong -39 000. Mga aproksimasyon lamang ang mga bilang at may mga taong kalagitnaan sa porma noong nag-diverge.

Ang Congoid at Capoid ay mga paghahati ng Negroid. Sa ibang pananaliksik, iba silang sub-espesye. Ang Capoid ay singkit ang mata at malaginintuang kayumanggi ang balat at hindi sepya. Kung ito ay hiwalay na umunlad mula sa mga Silangang Asyano o kung may lahi silang Asyano ay di pa alam. Kulang ang pananaliksik sa antropolohiya at ang isang rason ay itong paksa ay mapolitika. (Ang Africanid ay Congoid.) Dahil may mga Awstronesyo (Mongoloid) sa Madagaskar na nasa tabi ng kontinenteng Aprika, di malayong mangyari na narating ng mga Asyano ang kontinente mismo. Di malayong mangyari na pabalik-balik ang mga iba-ibang sub-espesye sa ibabaw ng Tiyera. Sa palagay, marahil may tatlong klaseng itim na tao, ang Congoid, Capoid, at Australoid. Sa Timog Aprika, magkasama ang mga Mulato at mga Capoid at mga may lahing Malay galing sa Asya sa kategoryang *Coloured*.

Ang Mongoloid subspecies ay may maraming varyant din. Ang mga Northern Mongoloid ay ang mga Intsik, Koreano, at iba pa. Ang mga Amerindian o kung tawag ng ilan ay Proto-Mongoloid ay kasama sa subspecies na ito. Nagsimula nang mga taong -38 000 hanggang -10 000 ang colonisasyon sa hilaga at timog ng mga Amerika. Galing Asya, tumawid sila sa Bering Land Bridge papuntang Amerika. Tapos, dahan-dahan silang naglakad hanggang sa Timog na Amerika. Ilang libong taon ang lumipas. Dahil may Ice Age, may Bering Land Bridge na ngayon ay Bering Sea. Iba-iba ang itsura ng mga Amerindian, pero kalimitang hindi sila kasing singkit ng mga Northern Mongoloid. Iba naman ang mga Eskimo na tumawid galing Siberia papunta sa Arctic ng Amerika noong mga taong -8000. Mas parang Northern Mongoloid ang Eskimo, pero may kahalang parang Amerindian.

May teoriya ang ilang antropologo na ang mga Australoid ay nauna sa mga Amerika noong taong -52 000. Ang tawag ng mga teorista sa mga taong ito ay Pre-Siberian American Aborigines. Iyon ang teoriya, na naunahan ng mga Australoid ang mga Mongoloid sa Amerika. Naglakad sila galing sa South-East Asia. Tapos, umakyat sila sa East Asia at tumawid ng Bering Land Bridge hanggang mga Amerika. Ang tawag ay The Great Coastal Migration ng Proto-Australoid.

Ang mga Veddoid ng India, mga Melanesian, mga Negrito, mga Papuan, at mga Aborigine ng Australia ang kabilangan ng mga Australoid.

Mayroon pang ibang klaseng Mongoloid, yung Southern Mongoloid, na talagang mestisuhin ng Mongoloid at Australoid. Nagsimula nang taong -4000 sa pook ng Taiwan. Tapos, sinakop nila ang South-East Asia na puno ng maiitim na Australoid at naghalo sila. Tapos, kumalat sila sa Pacific at hanggang Madagascar, Island South-East Asia (ISEA), Hawaii, Tahiti, Samoa, New Zealand, at iba pa. Ang mga Polynesian ay Southern Mongoloid. Sa Madagascar, isla na katabi ng East Africa, natagpo nila ang mga Negroid na naroon na at naghalo sila. Ang mga Melanesian at Papuan sa Pacific ay mga iba-ibang klaseng Australoid. Nakakapagtaka rin na may mga parang Negroid na kasama sa kanila. Parang kulang ang research dito.

Ang katauhan ng mga Hapon ay komplikado. Myth lamang na sila ay homogeneous o homogenous na lipunan. Ang katotohanan ay mga parang mestisuhin sila ng Northern Mongoloid, Amerindian, Southern Mongoloid, at Caucasoid. Dahil nito, iba ang itsura nila sa Intsik. Sa halo-halo, naging ibang rasa sila. Ang mga unang katauhan sa Hapon ay kasama ang Ainu, na maiitim ang buhok, mabalahibo, at balbasin. Ito yata ay isa sa mga tribu na naglibot sa Siberia. Baka mga mestiso na sila noong unang panahon man.

May naniniwala na ang mga Amerindian at Eskimo, bagamat sila'y karamihang Mongoloid, ay may kaunting lahing Caucasoid o Australoid na bago pa dumating si Christopher Columbus.

Ang kaisipan ng Hapones na si Dr. Akazawa Takeru ay may dalawa lamang bersiyon ng Mongoloid, ang mga Paleo-Mongoloid at ang mga Neo-Mongoloid. Inililista niyang ang mga Neo-Mongoloid ay mga Intsik, Buryat, Eskimo, Chukchi, at iba pa. Sa kabila naman, ang mga Paleo-Mongoloid ay mga Burmes, Pilipino, Polinesyano, Jōmon, Amerindiyo, at iba pa. Ang Austronesian nga ay klasipikadong Paleo-Mongoloid. Kung minsan, ang tawag sa Austronesian ay Southern Mongoloid.

Kung gagamitin ang ngipin para sa klasipikasyon, ang mga Neo-Mongoloid ay Sinodont Mongoloid kung tawagin, at may mga Paleo-Mongoloid sa Asya at Pasipikong kung tawagin ay Sundadont Mongoloid. Kung minsan, ang mga Amerindiyo ng mga Amerika ay Super-Sinodont kung tawagin. Kaya, marahil may talagang tatlong klaseng Mongoloid: ang Sundadont, ang Sinodont, at ang Super-Sinodont.

Dalawa naman ang klase ng Caucasoid subspecies, yung Mediterranean at Nordic. Ang mga Mediterranean ay maiitim ang buhok, malimit ay blue black, kung minsan ay red black, at kung minsan ay talagang dark brown. Iba-iba rin ang kulay ng mata. Ang mga Nordic naman ay blond, o brown, o red ang buhok. Iba-iba ang kulay ng mata. Mas maputla ang kulay ng balat ng mga Nordic kaysa sa mga Mediterranean. May genetic mutation nang taong -9000, noong pinakahuling Ice Age, na nagresulta sa blond na buhok.

Ang dakilang wikang tribong Caucasoid ng Indo-European ay, sabi ng isang teoriya, nagsimula sa Southern Russia, malapit sa Black Sea, noong taong -4000. Nakakabayo sila at kumalat sila sa Europa at India. Sa India, sinakop nila ang mga Proto-Australoid o Veddoid kung tawagin. Ang wikang PIE o Proto-Indo-European ay wikang ama ng mga karamihan ng mga wika ngayon sa Europa at Hilaga ng India. Kasama na ang mga Aleman, Latino, Griyego, Slabiko, Keltiko, at iba pa. Ibang pamilya ito kaysa sa mga Uralic ng Finnish at Hungarian. Language isolate noong pang huling Ice Age naman ang Basque o Euskara sa Espanya, na sinakop ng mga Indo-European.

Lahat ng mga human subspecies, yung Caucasoid, Mongoloid, Negroid, at Australoid ay nanggaling sa malayong Africa, nang taong -200 000, sa anumang original human form, yung *Homo sapiens*. May kapatid ang species na ito na ang tawag ay *Homo neanderthalensis*. May interbreeding na baka nangyari noong -80 000 hanggang -50 000 sa Middle East. Walang natira sa kanilang puro, ngayon. Ang genus nating *Homo* ay may maraming species at 2.3 milyong taon na. Ang *Homo sapiens* ay isa lamang sa mga species ng genus *Homo*.

Alam ng dalub-agham na ang mga human subspecies na Caucasoid, Mongoloid, Negroid, at Australoid ay magkasama sa isang species, yung *Homo sapiens*. Ang isang dahilan ay pareho ang chromosome count nila: 46.

Ang karamihan sa Pilipinas ay may lahi ng mga Awstronesyo. Paleo-Monggoloyd o Monggoloyd-Timog din kung tawagin sila. May mga Pilipinong may lahing Neo-Monggoloyd o Monggoloyd-Hilaga (gaya ng Intsik o Hapon) nang kasama. May mga Pilipinong may lahing Kawkasoyd, katulad ng Kastila. Dahil ang Meksiko ang nag-alaga sa Pilipinas noong ilang siglong nakalipas, may Pilipino ring may lahing Amerindiyo (Monggoloyd din), katulad ng tribung Nahuatl sa Mehiko. (Ang mga salitang tatay at nanay ay galing sa Nahuatl na *tatl* at *nantl*.) Maraming mestiso sa Pilipinas. Ang mestisong Intsik ay Tsinito o Tsinoys kung tawagin.

Mahaba ang istorya ng tao. Pero, ito ay summary lamang.

(Ang mga tinandang taong menos ay ukol sa Common Era na bilang.)

May mga taong hindi naniniwala sa ebolusyon ng tao. Isip nila'y may ilang espesye ng genus *Homo* na parang hindi magkarugtong. Ayon kay Tuesday Lobsang Rampa, tinanim ang tao nang parang hardin. May mga kung tawagin ay mga Hardinero. Ang Tiyera'y isa sa kanilang mga hardin. Kung minsan, nag-aalis din sila ng damo.

Ang hayop o halaman ay parang makina. Hayop talaga ang tao. Kung makina man, para ba silang bumbilya? Saan papunta ang diwa? Basta ba nawawala na siya sa kamatayan? May lugar bang napupuntahan? Wala bang diwa? Puro utak lamang ang pag-iisip. Ganoon ba? Kung may diwa man, ilan sila sa bawat tao? Wala talaga tayong alam. Talagang misteryoso.

Namatay na ang tatay ko na si Frank, 76, noong ika-28 ng Nobyembre ng 2013, sa kanser. Sumunod ang Lola Lydia ko, ang nanay niya, 99, noong ika-30 ng Enero ng 2014. Nasaan na sila? Ilang buwang bago namatay ang tatay ko, pinag-usapan namin ang tungkol sa kamatayan. Naniniwala raw siya na pagka namatay ang tao, magkakaroon ng bagong buhay sa bagong katawan sa ibang malayong planeta. Ang huling librong binabasa niya bago siya namatay ay *Living Your Past Lives: The Psychology of Past-Life Regression* (1987) ni Karl Schlotterbeck. Marahil may pag-asa pa ang tao sa kamatayan.

Sa opinyon ko, hindi talagang alam ng mga relihiyon ngayon ang mangyayari pagkatapos ng kamatayan. Baka ang mga kaluluwa ay parang mga isdang salmon sa ilog. Baka may daan sila sa kalawakan. O kaya, nagpapalabuy-laboy sila sa maputik na yelo ng higanteng planetang Hupiter na maulap. Ano kaya?

Ang sabi ng tatay ko bago siya namatay ay naniniwala siya na sa kamatayan, lumilipat ang "isip" ng tao sa ibang bagong katawan (na pinanganak na bata) sa ibang malayong planeta. At doon ay may bagong buhay muli.

May espirital na dimensiyon ang pag-aaral ng wika. Nagsimula noong 1997 ang mas seryoso kong pag-aaral ng Esperanto. Nagmiting kaming mga Esperantisto sa mga Intsik na restawran at sa Simon Fraser University na nasa magandang itaas ng bundok. Sa mga nakaraang taon, pinag-aralan ko rin ang mga wikang Lojban at Interlingua. Pagka nag-aaral ng ibang wika, nag-iiba ang tingin sa mundo. Sa bawat wikang pinag-aralan, may ibang personalidad dahil ibang parte ng utak nakalagay iyon.

Sa mga maagang buwan ng 2015, parang mas naniniwala na ako sa agham, siyensiya, kaysa sa mga relihiyon. Iba ang agham dahil parating kinokorekta niya ang sarili niya sa mga nadating na bagong impormasyon. Iba siya sa relihiyon. Ganoon din ang tingin ko sa haykul at unibersidad. Sa tingin ko, mas magaling ang promosyon ng agham sa relihiyon. Sa agham sa kinabukasan, malalaman ang ibig sabihin ng kaluluwa, kamatayan, at ibang araling espiritalidad. Ganoon na ang tingin ko ngayon.

Ang mga kaibigan ko sa buhay ko ay mga nagmamahal sa siyensiyang pangkompyuter, sa mga bagay ng Hapon, sa siyensiyang piksiyon, sa ufology, sa mga wika-wika, sa erotiko, at sa pagkain. Ganoon ang mga naging kabarkada ko.

2016 na. Ang naging paborito kong teleserye ay ang animeng *Vampire Knight* (*Vanpaia Naito*) (2008) ng Studio Deen tungkol sa mga bampira, sa wikang Hapon. Mayroon doong Valentine's Day na ang tawag nila ay St. Xocolatl Day.

2020 na. Magandang dating nang bagong dekadang 2020. Nasa Isla Lulu pa rin ako. Sa tingin ko, hanggang dito na lamang ako. Naniniwala pa rin ako sa Agham. Sa relihiyon, Budista-Animista ako.

2021 na. Nadali ang pamilya ko ng COVID-19 sa Pandemya. Nanonood ako ng teleseryeng animeng *Strawberry Panic* (2006), sa wikang Hapon. Nanonood din ako ng mga lumang episodio ng *Space: 1999* na ginawa noong dekadang 1970 pa.

Favourite Words

About my conlang *Vling* (<https://eo.wikipedia.org/wiki/Dosiero:Vling.pdf>), maybe I just like the word 'bog'. My other favourite English words are 'whirligig', 'tumbleweed', 'serendipity', 'gargoyle', 'jelly', 'storm', 'ambiance', 'steampunk', 'logogram', 'gazebo', and 'thistle'. The song "Ob-La-Di, Ob-La-Da" by The Beatles partly inspired my creation of the conlang *Vling*. I would ask: What can we *Vling*? When we die, what can we *bring*? We certainly cannot bring our big postmodern castle in the Yucatán.

Amongst conlangs in general, I would really prefer something like my *Xoqolat* (<https://eo.m.wikipedia.org/wiki/Dosiero:Xoqolat.pdf>), which is still a prototype. It is a Lojbanic Latinate language, which should really have *omnipredicativity* like Classical Nahuatl (Aztec) of Mexico. It means that any noun or verb in the language is, in fact, a full predicative sentence, such as "Xōchitl" (It is a flower) or "Xocolātl" (It is chocolate) in Classical Nahuatl. (Lojban is somewhat like Classical Nahuatl in this way.) My *Xoqolat* alludes to the movie *Chocolat* starring Juliette Binoche and Johnny Depp. (The Spanish word *chocolatería* is a favourite. One pronounces the 'X' in 'Xoqolat' like the 'sh' in 'shy'.) Chavacano, Philippine Spanish Creole, may interestingly relate to the *Xoqolat* paradigm.

Orange

Language Spirit

A language having a spirit is a notion amongst Animists like Japanese and Eskimos. I do notice that a person engulfed in the world of the English language has a similar worldview of other English-speakers.

I watch various *Star Trek* series and other sci-fi in dubbed Spanish, as well as various anime in Japanese, not for learning conversation, but as forms of art appreciation and meditation.

I listen to music in other languages. I listen to Zouk music in Caribbean Kreyòl and French. I update myself on the current Tagalog music videos. I listen to traditional and contemporary Mexican and other Latino music. I listen to J-Pop from Japan. I watch music videos of Swahili Taarab. I listen to Classical, Techno, World Music, House, and Afrofuturism.

Anthropology

People have variety. My preferred model of anthropology has four subspecies of the human species: Mongoloid (variants Sundadont, Sinodont, and Super-Sinodont), Caucasoid (variants Nordic and Mediterranean), Negroid (variants Congoid and Capoid), and Australoid (variants Veddoid, Negrito, Papuan, Melanesian, Aborigine).

Mixing amongst the human subspecies Mongoloids, Caucasoids, Negroids, and Australoids is quite common.

ABBA's "Bang-A-Boomerang" is an apt song for my interest in the languages and cultures of indigenous peoples around this globe. I collect research documents about Amerindian, Eskimo, Pacific, Australian Aboriginal, African, and Asian languages and cultures.

Specifically, I am a Japanologist. I study Japanese culture, language, aesthetics, and spirituality.

I am Filipino-Canadian. I know more about native culture than most Canadians.

Televido

This user comes from the Philippines. **tl** Ang tagagamit na itó ay katutubong tagapagsalita ng Tagalog. **en** This user is a native speaker of English. **eo-4** Ĉi tiu uzanto parolas Esperanton preskaŭ kiel denaskulo. **ja-3** この利用者は上級の日本語ができます。 **ia-3** Iste usator pote contribuir con un nivello avantiata de interlingua. **lfn-3** Esta usor pote contribui a un nivel alta de Lingua Franca Nova. **es-3** Este usuario puede contribuir con un nivel avanzado de español. **pt-3** Este usuário/utilizador pode contribuir com um nível avançado de português. **fr-3** Cet utilisateur peut contribuer avec un niveau avancé de français. **it-3** Questo utente può contribuire con un livello avanzato di italiano. **ca-3** Aquest usuari pot contribuir amb un nivell avançat de català. **jbo-2** ti poi prenu cu ka'e cusku je jimpe lo banzu bau la lojban **haw-2** 'Ano ma'ama'a kēia mea ho'ohana i ka 'ōlelo Hawai'i. **nah-2** Inīn tlatequitliltilli tlahtoa tepitzin Nāhuatlāhtōlcopa. **zh-2** 該用戶能以一般的中文進行交流。 該用戶能以一般的中文进行交流。 **de-2** Dieser Benutzer hat fortgeschrittene Deutschkenntnisse. **id-1** Pengguna ini mampu bersumbangsih dengan bahasa Indonesia tingkat dasar. **sv-1** Denna användare har grundläggande kunskaper i svenska. **ru-1** Этот участник владеет русским языком на начальном уровне. **cy-1** Fe all y defnyddiwr 'ma gyfrannu ar lefel syml y Gymraeg. **tlh-1** loQ tlhIngan Hol jatlh lo'wI'vam. **ko-1** 이 사용자는 간단한 한국어를 말할 수 있습니다. **el-1** Αυτός ο χρήστης μπορεί να συνεισφέρει σε βασικού επιπέδου ελληνικά. **vo-1** At pösod bapiko pükon Volapüki. **sw-1** Mtumiaji huyu aweza kushiriki kwa Kiswahili cha kiwango cha msingi. **he-1** משתמש זה מסוגל לתרום ברמה בסיסית של עברית. **th-1** ผู้ใช้คนนี้อาจสามารถใช้อักษรไทย ได้ในระดับพื้นฐาน. **cs-1** Tento uživatel má základní znalosti češtiny. **hu-1** Ez a szerkesztő alapszinten beszél a magyar nyelvet. **ar-1** هذا المستخدم يتحدث اللغة العربية بمستوى مبتدئ. **tr-1** Bu kullanıcı Türkçeyi düşük düzeyde anlıyor. **pl-1** Ten użytkownik posługuje się językiem polskim na poziomie podstawowym. **sh-1** Ovaj korisnik posjeduje

Chocolate

osnovno znanje srpskohrvatskog jezika. Овај корисник поседује основно знање хрватско-српског језика. **hi-1** इस प्रयोक्ता को हिन्दी भाषा का प्रारम्भिक स्तर का ज्ञान है। **nl-1** Deze gebruiker bezit beginnende kennis van het Nederlands. **vi-1** Thành viên này sử dụng tiếng Việt với trình độ cơ bản. **fi-1** Tämä käyttäjä puhuu vähän suomea. **cbk-1** Este gente hablante un poquito Chabacano. **ro-1** Acest utilizator poate contribui cu un nivel de bază de română.

This user enjoys reading science fiction. This user enjoys skygazing and astronomy. This user is a biologist. This user is a Buddhist This user lived in Japan. この利用者は日本に住んでいました。

Who am I?

My name is Viktor Nonong Medrano. I, as alias Televido, contribute to Wikipedia in the following languages: Esperanto, Spanish, French, Interlingua, Japanese, Lojban, Elefen, and Tagalog.

eo es fr ia ja jbo lfn tl

My favourite city is Tokyo, Japan, where I lived for some time. I have travelled to 25 countries in 4 continents. I am a flower child, born in the Philippines. I live now in Canada. My native tongue is Tagalog, aka Filipino. I am a conlang hobbyist of Interlingua, Esperanto, Lojban, Volapük, and Elefen. I can, to some extent, read several varieties of Latino languages, such as Spanish, French, Portuguese, Italian, and Catalan, as well as some Asiatic languages, such as Japanese and a bit of Mandarin and Cantonese.

Tagalog...

Akó pô si Viktor Nonong Medrano, isáng Pilipinong nakatirá sa Kánada. Nagtagál akó sa Hapón. Tagalog ang katutubong wikà ko. Medyo nakakabasa akó ng iláng wikang Latino at ng Hapón. Natutuwa akó sa mga wikang guní-guníng Interlingua, Esperanto, Lojban, Volapük, at Elefen. Mahilig akó sa kosmolohiya, magbiyahe, pagkain, kalikasan, ánime, wikang guní-guní, at siyénsiyang piksiyón. Bumisita pô sa aking mga sinusulat at sa aking mga kontribusyon.

Favourites & Specialties

Food: I have varied favourite foods. My favourite ice cream flavours are Tiger Tail, Japanese Black Sesame, Italian Spumoni, Mint, and Philippine Purple Yam. Of fruits, I adore young coconut meat, watermelon, and the tropical rose apple, which is not an apple at all. I like practically all seafood. I like Kaya jam and Bandung rose milk from Southeast Asia. I like varied jelly food, like *nata de coco*, Jell-O, *agar-agar*, grass jelly, *sago*, tapioca, *konnyaku*, jellyfish, *tōfu*, *Aloe vera*, mung bean jelly, gummy cola bottles, almond jelly, *lokum*, water chestnut cake, sea cucumber, mushroom, longan, lychee, rambutan, etc.

Activities: web surfing, creative writing

Interests: cosmology, travelling, cuisine, nature, anime, artificial languages, speculative fiction

Education: UBC Bachelor of Science in Computer Science, Chemical Engineering

Occupation: Software Writer

Drama: *Kung Fu* (David Carradine)

Game: Risk

Music: Classical like "Ode to Joy"—or New Age like Enya—or Ethnic like the Traditional Mexican of José Alfredo Jiménez, also like the Hawaiian of Keali'i Reichel, and like *Spirit of Polynesia*, and like Japanese Enka, and like Australian Aboriginal, and like Swahili Taarab, as well as Retro like the 1920's or other 20th-century Pop Music, or Zouk like Kassav', or Techno, or other Experimental

Religion: I tend towards Science and Buddhhoanism.

Films: *Zardoz*, *Blade Runner*, *Dune*, *The Matrix franchise*, *The Fifth Element*, *Alien franchise*, *Solaris*, *Avatar*, *THX 1138*, *Star Wars franchise*, *The Illustrated Man*, *Brazil*, *Predator*, *Genesis II*, *Planet Earth* (John Saxon), *Logan's Run*, *The Lathe of Heaven*, *Planet of the Apes franchise*, *The Man Who Fell to Earth*, *Silent Running*, *After Life* (Wandafuru Raifu), *Lord of the Rings franchise*, *Gladiator*, *Soylent Green*, *A Cosmic Christmas*, *The Time Machine*, *The Adventures of Buckaroo Banzai across the 8th Dimension!*, *Incubus* (Esperanto), *Barbarella*, *Bram Stoker's Dracula* (Keanu Reeves), *Forbidden Planet*, *Fantastic Planet* (*La Planète sauvage*), *The Shipping News*, *Sleeper* (Woody Allen), *Close Encounters of the Third Kind*, *E.T. the Extra-Terrestrial*, *2001: A Space Odyssey*, *Harry Potter franchise*, *Jupiter Ascending*, *Interstellar*

TV: *Star Trek franchise*; *Battlestar Galactica franchise*; *Caprica*; *Space: 1999*; *Babylon 5*; *I, Claudius*; *Cosmos* (Carl Sagan); *The Addams Family*; *The Jetsons*; *Buck Rogers in the 25th Century*; *Doctor Who franchise*; *Fawlty Towers*; *Red Dwarf*; *The Mary Tyler Moore Show*; *My Favorite Martian*; *I Dream of Jeannie*; *Sigmund and the Sea Monsters*; *The Monkees*; *UFO* (Gerry Anderson); *The Brady Bunch*; *The Time Tunnel*; *M*A*S*H*; *Taxi* (Tony Danza); *Alien Nation franchise*; *Gilligan's Island*; *Cheers*; *The Hitchhiker's Guide to the Galaxy*; *Kolchak: The Night Stalker*; *Fantasy Island*; *The Twilight Zone*; *SCTV* (Second City Television); *Anash and the Legacy of the Sun-Rock*; *Raven Tales*; *Kris TV* (Manila); *Tout le monde veut prendre sa place*, *It's Showtime* (Manila)

Anime: *Vampire Knight*, *Gargantia on the Verdurous Planet*, No. 6, *Mushi-Shi*, *Naruto Shippūden*, *Kemono no Sōja Erin*, *Moribito: Guardian of the Spirit*, *The Mystic Archives of Dantalian*, *Galaxy Express 999*, *Xam'd: Lost Memories*, *Fate/Zero*, *Level E*, *La storia della Arcana Famiglia*, *Polar Bear Cafe*, *Yumeiro Pâtisserie*, *Gintama*, *Maoyū Maō Yūsha*, *Aoi Hana*, *Nokto de la Galaksia Fervojo*, *Mononoke*, *Shelter*, *Akira*, *Sirius the Jaeger*, *Violet Evergarden*, *Attack on Titan*, *Carole & Tuesday*, *Strawberry Panic*, etc.

Books: *Last and First Men* (Olaf Stapledon), 1984 (George Orwell), *Brave New World* (Aldous Huxley), *The Silmarillion* (J.J.R. Tolkien), *Always Coming Home* (Ursula K. Le Guin), *Ringworld series* (Larry Niven), *Nokto de la Galaksia Fervojo* (Esperanto), *Pebble in the Sky*, *Foundation series* (Isaac Asimov), *Trouble on Triton: An Ambiguous Heterotopia* (Samuel R. Delany), *Nova*, *Majipoor Chronicles*, *The Worm Ouroboros* (E.R. Eddison), *Moomintroll series* (Tove Jansson), *The Martian Chronicles* (Ray Bradbury), *Lost Race of Mars* (Robert Silverberg), *Barsoom series* (Edgar Rice Burroughs), *Cities in Flight* (James Blish), *Imperial Earth* (Arthur C. Clarke), *Rendezvous with Rama*, *The Fountains of Paradise*, *Starship & Haiku* (Somtow Sucharitkul), *Davy* (Edgar Pangborn), *The Dune Encyclopedia*, *The Jesus Incident* (Frank Herbert), *Barlowe's Guide to Extraterrestrials*, *Star Fleet Medical Reference Manual*, *Red Planet* (Robert A. Heinlein), *Triple Détente*, *The Languages of Pao*, *Childhood's End*, *Cluster series* (Piers Anthony), *Stand on Zanzibar*, *Australian Aboriginal Grammar* (Barry Blake), *Australian Languages* (Robert Dixon), *The Amazonian Languages* (Robert Dixon), *Introduction to Classical Nahuatl* (James Richard Andrews), *Thai: An Essential Grammar* (David Smyth), *Haida Syntax: Volumes 1 & 2* (John Enrico), *Hawaiian Dictionary* (Pukui & Elbert), *The Languages of the Andes* (Willem Adelaar), *A Dictionary of Basic Japanese Grammar*, *Tuttle Japanese Homes and Their Surroundings*, *Tuttle Concise Japanese Dictionary*, *Tuttle Essential Japanese Grammar*, *Japanese: A Comprehensive Grammar*, *Enciklopedieto Japano* (Esperanto), *Akbar: Orienta romano* (Esperanto), *A Reference Grammar of Classical Japanese Prose*, *All about Particles: A Handbook of Japanese Function Words*, No. 5 manga series (Taiyō Matsumoto), *Aldébaran series* (Léo), *Bételgeuse series* (Léo), *Plants of Haida Gwaii*, *Ainu: Spirit of a Northern People*, *The Olive Grove*, *Under the Rose Apple Tree*, *Beneath an Opal Moon*, *Plantes*

de Madagascar : Atlas, Chroniques de Madagascar, Presque-Songes, Traduit de la Nuit, Je veux que les Inuit soient libres de nouveau, Esperanto en la Moderna Mondo, Aztec (Gary Jennings), Internacie kuir (Esperanto), Internacia kuirlibro (Esperanto), The Languages of Native North America (Marianne Mithun), Earthsea series (Ursula K. Le Guin), Dragonriders of Pern series (Anne McCaffrey), The Star Beast, The Lorax, Green Eggs and Ham, Lonely Planet Hill Tribes Phrasebook, Lonely Planet Thai Phrasebook (Joe Cummings), JTB's Illustrated Book series, Japanese Verbs (Roland Lange), The Hermit (Tuesday Lobsang Rampa), The Illustrated Natural History of Canada series, The Secret World of Og, Bartholomew and the Oobleck, 2150 A.D. (Thea Alexander), Latino & Japanese Translations of Some Books Herein Mentioned

Magazines: *Astronomy Magazine, Heavy Metal, Galaxy Science Fiction, National Geographic, Language Problems and Language Planning, Yummy (Philippines), Food Magazine (Philippines), Scientific American*

Quotes: *"Tuum Est"* (UBC's motto) | "Science fiction is the improbable made possible, and fantasy is the impossible made probable." (Rod Serling)

Linguaphile: I have browsed many, many documents about various languages from Arabic to Volapük to Zulu. I am a beginner in over a hundred languages. (I read phrasebooks like other people read newspapers.) I know that C-3PO can do better! He he! The protocol droid says, "I am fluent in over six million forms of communication..." *Ego es un hobbyista de Interlingua, Esperanto, Lojban, Volapük, e Elefen. Homines que ha un passion pro le spatio externe me place.*

My hobbies verily include conlangs and sci-fi.

Other Names:

Victor Emmanuel Medrano Medrano (full real name)

Nonong (Filipino)

Viktoro (Esperanto)

Biku, Bikutā (Japanese)

Vik, Vic (English)

Countries Visited: Austria, Belgium (train transit), China, Egypt, France, Germany, Greece, Indonesia, Italy, Liechtenstein, Mexico, Morocco, Netherlands, Portugal, Singapore, South Korea, Spain, Switzerland, Thailand, Turkey, United Kingdom, Vatican City State

Countries Resided: Canada, Japan, Philippines, United States

Countries Wish List: Australia, Brazil, Finland, French Guiana, French Polynesia, Guatemala, Madagascar, South Africa, Sri Lanka, Sweden, (Vietnam)

Known Ancestry: Filipino, Spanish, Chinese, Greek, Portuguese, and Jewish

Beliefs

Dharmic-Animistic

Science-dominated, I am Dharmic-Animistic. I am Dharmic, not Abrahamic. Syncretism is my religious inclination.

In my studies of religiology, I have encountered Roman Catholicism, Baptist, Pentecostal, Zen Buddhism, Dào, Theravāda Buddhism, Pure Land Buddhism, Jehovah's Witnesses, Hinduism, Shintō, Voodoo, Mormonism, Ancient Egyptian, Jainism, Islam, Judaism, Hawaiian Animism, Amerindian Animism, Australian Animism, African Animism, Philippine Animism, Inuit Animism, and Urantia.

Theravāda is the prevailing branch of Buddhism in places like Thailand. It relies a lot on chanting in Pāli and learning the Pāli Canon, the Tipiṭaka (The Three Baskets). Zen and Amidism are of the Mahāyāna branch of Buddhism. All Buddhists practice meditation.

Zen Buddhism is the sect of Buddhism which has been really well-known in the West. Zen tries to be non-logocentric, as it steers away from words. Riddles called *kōan* are used to break rationality. Simplicity is key, as Zen absorbed from Dào (Taoism) in ancient history.

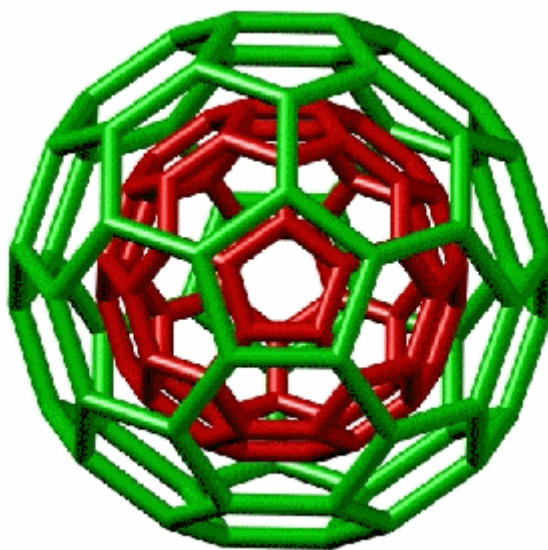
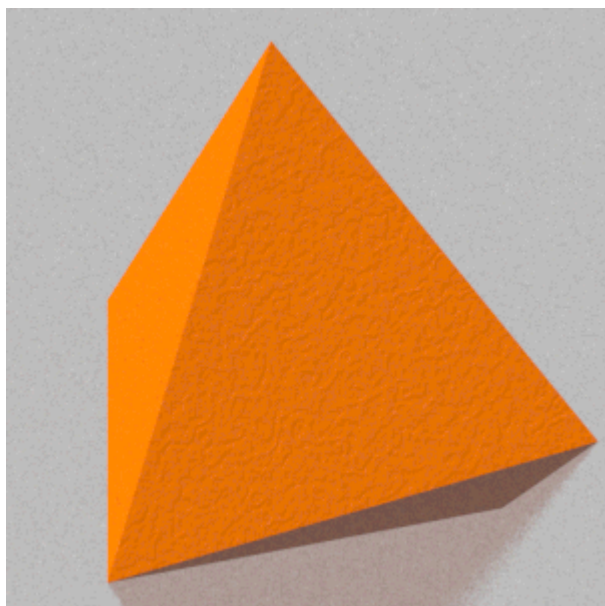
Some people are seeking a universe without drudgery. In the sect of Pure Land Buddhism, or Amidism, adherents believe in a universe called Pure Land, where there is no sickness or suffering and where one could attain Enlightenment much easier. In our universe, one would repeat the name of Amida Buddha, so as to attain Pure Land when one dies. Amida Buddha is different from the historical Gautama Buddha, who is different again from Maitreya Buddha, the buddha of the future.

Buddhist Dictionary by Nyānatiloka Mahāthera is a good resource for a deep understanding of Buddhism.

Bhagavad-Gītā As It Is by A.C. Bhaktivedānta Swāmi Prabhupāda is an excellent, notable Hindu work that I have read some years ago. (I am just exploring.) Hinduism has a divine Trinity, as do many Christian sects, except ones like Jehovah's Witnesses and Mormonism.

A language having a spirit is a notion amongst Animists like Japanese and Eskimos. I do notice that a person engulfed in the world of the English language has a similar worldview of other English-speakers. *Kotodama* is the Japanese mystical belief in the power of words. The universe is multidimensional, and as yet, generally people do not really understand such things.

Some people do, though, think that religion is just psychology and art. One requires a balance between the rational sequential left brain and the holistic parallel right brain. (Incidentally, the left brain controls the right side of the body, and the right brain controls the left side of the body.)

Anyway, the Tetrahedron and the Bucky Ball may be crucial in understanding my religious and numerological existence. *Synergetics 1* and *2* by Buckminster Fuller are a novel geometric outlook on

science, religion, and life. I first encountered this literature in the main public library of Lulu Island during my teenage years, and its esoteric ideas have intrigued me all my life.

Mga Saksi ni Jehova

Maraming paniwala ng Saksi ni Jehova ay iba sa ibang Kristiyano. Ang impiyerno—Hades o She'ol—ay lugar para tulugan ng mga patay nang walang budhi. Pagkatapos ng Armageddon at mula ng Milenyo, may resureksiyon ang mga patay na "hindi ininsulto ang Diyos." 144 000 lamang na birheng lalaki ang papuntang Langit. Ang iba ay mamumuhay sa pisikong paraiso sa ating Tiya nang Milenyo. Sa katapusan ng Milenyo, ililigtas ng Diyos si Satanas para testong distilasyon ng natirang tao. Magkakagerang mas malaki sa Armageddon. Ibubunyag ng mga bagong iskrol ang hinaharap. Ang mga Saksi ni Jehova ay hindi ipinagdiriwang ang Pasko, Halloween, atbp., ngunit ginugunita lamang ang Kamatayan ni Hesus sa Nisan 14 ng kalendaryong Hebreo. Ayon sa Saksi ni Jehova, si Hesus ay hindi diyos noong nasa Tiya siya, pero naging diyos muli noong bumalik siya sa Langit. Ang Diyos na Jehova ay hindi si Hesus. Inaamin ng Saksi ni Jehova na may mga ibang diyos. Si Satanas ay isang diyos. Ang konsepto ng Trinidad ay wala raw sa Bibliya. May Duwalidad ng Diyos at ang *Salita*. Ang Kaharian ng Diyos ay itinatag daw sa Langit noong 1914 bilang pagsisimula ng presensiya ni Kristo. Ayon sa Saksi ni Jehova, hindi pinako si Hesus sa isang krus, kundi sa isang estaka (Ingles: *stake*).

Hesus sa Estaka

Kezonurbo

Nia domo en la periferio de Kezonurbo staris en ruĝa savano. Kiam estis seka vetero, ofte ruĝaj polvdiabloj balaus la grundojn. Kelkfoje, ili povus esti tiel grandaj kiel domo. Mi kelkfoje kuraĝis stari meze de ruĝa polvdiablo; mi sentis la kirlan aeron.

Our house in the outskirts of Quezon City stood in a red savannah. When it was dry weather, often red dust devils would sweep the grounds. Sometimes, they could be as big as a house. I sometimes ventured to stand in the middle of a red dust devil, as I felt the swirling air.

Nia domo ĉe la periferio de Kezonurbo staris en ruĝa savano. Dum tajfuno, perforta pluvo ĉizis la ruĝan grundon kiel “Grandkanjonajn” skulptaĵojn.

Our house on the outskirts of Quezon City stood in a red savannah. During a typhoon, violent rain carved the red soil like “Grand Canyon” sculptures.

Nia domo en la ruĝsavana periferio de Kezonurbo staris apud klifo. Proksime de tiu klifo estis arbusta areo, kiun la servistinoj detranĉis per maĉetoj. Estis interesaj vitoj kun ŝpatformaj purpuraj folioj. Ili eble estis tuberplantoj.

Our house in the red savannah outskirts of Quezon City stood by a cliff. Near that cliff was a bushy area, which the maids cut back with machetes. There were intriguing vines with spade-shaped purple leaves. They might have been tuber plants.

En la periferio de Kezonurbo, meze de ruĝa savano staris mia domo. Sur la gazono, estis du malgrandaj artefaritaj montetoj kun jokotarbo apud ili. Sur la arbo pendis enŝnurigitaj cirklaĵoj nuancitaj kapizkonkoj.

In the outskirts of Quezon City, amidst a red savannah stood my house. On the lawn, there were two small artificial hills with a jocote tree beside them. On the tree hung strung circular tinted capiz shells.

En la periferio de Kezonurbo, meze de ruĝa savano staris nia domo. Nia gazono kaj abunda tropika ĝardeno ŝajnis ĝin kiel oazon.

In the outskirts of Quezon City, amidst a red savannah stood our house. Our lawn and lush tropical garden made it seem like an oasis.

Najbarejo

En mia aĝo de dek jaroj kaj dum mia enkonduko al Nordameriko el Filipinoj, mia familio unue luis teretaĝon ĉe sakstrato, kie estis ankaŭ domo kun tri filipinaj infanoj. Ili konigis min al manĝado de ĉerizoj.

At my age ten and on my introduction to North America from the Philippines, my family first rented a ground floor suite at a cul-de-sac, where there was also a house with three Filipino children. They introduced me to eating cherries.

Ĉirkaŭ dekjaraĝa, en la ĝardeno en Filipinoj, mi imagis, ke mia mano aŭ papera aviadilo estas glitanta kaj svinganta kosmoŝipo. En Nordameriko, mi faris la samon per mia mano moviĝanta tra la nebuloj en horizontala nutraĵvendeja frostujo.

Around age ten, in the garden in the Philippines, I imagined my hand or a paper plane was a gliding and swooping spacecraft. In North America, I did the same thing with my hand moving through the mists in a horizontal grocery freezer.

En mia aĝo de dek jaroj kaj dum mia enkonduko al Nordameriko el Filipinoj, mia familio unue luis teretaĝon. En la nekonstruita postkorto estis kelkaj sablo kaj kokosŝeloj, kiujn mi uzis por imagi kosmajn habitatojn sur alia planedo. Fluanta akvo el krano disponigis mian vizion de fremda rivero.

At my age ten and on my introduction to North America from the Philippines, my family first rented a ground floor suite. In the undeveloped backyard were some sand and coconut shells, which I used to imagine space habitats on a different planet. Running water from a faucet provided my vision of an alien river.

En mia aĝo de dek jaroj kaj dum mia enkonduko al Nordameriko el Filipinoj, mia familio unue luis teretaĝon en plata antaŭurbo. En la kvartalo estis du fratinoj, kiuj estis duonjapanaj kaj duonblankaj; du filipinaj fratoj, kiuj laŭte ludis tamburojn; nigraj frato kaj fratino, kiuj ludis tablotenison en enveturejo; kaj greka knabo, kiu estis amika.

At my age ten and on my introduction to North America from the Philippines, my family first rented a ground floor suite in a flat suburb. In the neighbourhood were two sisters, who were half-Japanese and half-white; two Filipino brothers, who loudly played drums; black brother and sister, who played ping-pong in a driveway; and a Greek boy, who was friendly.

Dum lignoprilaborado en mezlernejo, mi faris libroportilon kun formo de mano, dum mia japana samklasano faris libroportilon kun granda truo tra kvadrato.

During woodworking class in high school, I was making a book holder with a shape of a hand, whilst my Japanese classmate was making a book holder with a big hole through a square.

En mezlernejo, mia lingvoelekto estis la franca, ĉar mi atendis lerni la japanan kaj la hispanan el granda universitato.

In high school, my language elective was French, as I waited to learn Japanese and Spanish from a big university.

En mia feriado de mezlernejo, mi lernis iom la japanan aŭtodidakte el libroj de la centra biblioteko de Lulu-insulo. Mia mezlernejo ja proponis la japanan kiel lernobjekton, sed mi finfine prenis kurson de la japana en universitato, anstataŭe.

In my vacation from high school, I learned some Japanese on my own from books from the central library of Lulu Island. My high school did offer Japanese as a subject, but I eventually took a course of Japanese in university, instead.

Mia filipina najbaro, kiu ŝatis manĝi ĉerizojn, prenis la japanan en mezlernejo, dum mi atendis ĝis universitato. Li estis stranga karaktero, konfesinde virineca laŭvole.

My Filipino neighbour, who liked eating cherries, took Japanese in high school, whilst I waited until university. He was a strange character, admittedly effeminate by choice.

La kuzo de mia kuzino estis samseksema kaj filipinano. Li, kiel mi, lernis la japanan kaj loĝis en Japanio, sed lia kliniĝo estis al la geja sceno en Tokio.

The cousin of my cousin was gay and Filipino. He, like I, learned Japanese and sojourned in Japan, but his tilt was towards the gay scene in Tokyo.

Whirligig

I interest myself in many languages as academic liberating tools or vehicles. Languages are like kaleidoscopes and windows to other worlds. I am a syncretic Animist-Buddhist, a metamodernist. My favourite sports include siesta, walking leisurely, and wading in shallow water. My favourite ice cream flavours are Tiger Tail, Japanese Black Sesame, Italian Spumoni, Mint, and Philippine Purple Yam. My favourite English words include ‘bog’, ‘whirligig’, ‘tumbleweed’, ‘serendipity’, ‘steampunk’, ‘jelly’, ‘storm’, ‘ambiance’, ‘algorithm’, ‘logogram’, ‘gazebo’, and ‘thistle’. There are languages that I do not list here because they are politically sensitive or because I have listed them in other projects, as I do have alternative lists elsewhere.

Languages

Tagalog ★★★★★ I mainly now use the dialect of Metro Manila, but am influenced by my childhood vacations in Ibaan, there being the Batangueño provincial dialect. The Philippines is my fatherland. I am more or less a Eurodont-Sinodont-Sundadont hybrid.

Esperanto ★★★★★ On Lulu Island, I first encountered Esperanto as a teenager in the 1980s, but I started learning it more seriously since 1997, in Vancouver, BC. I link Esperanto to my vampiric and castle fantasies.

Spanish ★★★★★ I have Spanish ancestry. I have visited both Mexico and Spain. My accent is of Latin America, more Mexican, but I can imitate an Argentine or European accent. I prefer reading speculative fiction, sometimes aloud, as if an oratory. I have little practice writing and speaking with a person, but more listening, via videos. I first learned Spanish on my own as a teenager, then I took a course in university.

Interlingua ★★★★★ I think that Interlingua needs more exposure. It could be a great tool for science and literature. Its classical spellings compliment terminology in science.

Chavacano ★★★★★ It is too bad that Chavacano, a Spanish-based creole, did not become the official Philippine language, as Tok Pisin became an official language in Papua New Guinea. Chavacano obliquely satisfies my fantasy about the Caribbean with its creoles.

Portuguese ★★★★★ I really cherish my Carioca accent, that of Rio de Janeiro in Brazil. I have enjoyed visiting picturesque Lisbon in Portugal. I enjoy reading speculative fiction in Portuguese, sometimes aloud, as if an oratory. I have little practice in writing. I have no practice speaking with a person. I can understand some whilst listening to a video. According to my family tree, I have Portuguese ancestry.

Japanese ★★★★★ I learned a bit of Nippongo on my own as a teenager on Lulu Island. I took a course in university. I have lived in Nippon for some time. I really cherish and admire Japanese culture. I adore watching anime and reading speculative fiction in Japanese. I know about Japanese aesthetics. I acquaint myself with the Shintō-Buddhist spirituality.

Latin ★★★★★ Some Latin knowledge ameliorates my other interests in astronomy and biology, as geographical features' names on moons and planets, as well as zoological and botanical nomenclature, frequently use Latin. In any case, I intuit that my family has links to Ancient Romans. My accent is Classical. I know the differences with the Vulgar accent. Latinate European countries that I have visited are Spain, Portugal, France, Italy, and the Vatican City State. Because of some shared vocabulary and grammar, I can, at varying levels, read multiple Latin-derived languages.

Lojban ★★★★★ I rate myself higher than just two stars in this science-fiction language because I personally have contributed new terms to its public dictionary, despite that I myself need to learn more vocabulary, although I know already many terms to create my sentences. I talk to animals, like cats, rabbits, and crows, in my neighbourhood in Lojban. I link this language to anything lavender, violet, or purple.

French ★★★★★ I have visited France thrice, but had only a stopover in Montréal in Québec. I enjoy the fluidity of the language, and I think that it is not like English. I first encountered it in Grade 5 on Lulu Island. I took it in high school and college. French has much prestige internationally. I am lucky to know it, because it is a difficult language. I like to read speculative fiction, sometimes aloud, as if an oratory, and watch television, all in French.

Italian ★★★★★ I have visited Italy. I really like Venice. I note that Italian seems more difficult than Spanish. "Syntactic gemination" is really tricky. I would like to read more speculative fiction in Italian. I follow interesting Italian videos on Social Media.

Klingon ★ When the dictionary and grammar of this science-fiction language came out in the 1980s and 1990s, I was ecstatic. I thought that it was the most bizarre language that I had yet encountered.

Nahuatl ★ Since university, my imagination of Ancient Mexico via Classical Nahuatl has gone wild. Because Mexico was the "babysitter" of the Philippines during the Spanish Empire, some Filipinos have Amerindian ancestry.

Yucatec Maya ★ My vacation in the Cancún area and Chichén Itzá of Mexico triggered my fantasy about ancient Mayan civilization. I link my knowledge of ancient Maya glyphs to Nipponic and Sinitic cultures.

Indonesian ★ I interest myself in comparing the logistics of Indonesian in Indonesia to those of my Tagalog in the Philippines. I want to read research papers and speculative fiction in Indonesian.

Balinese ★ I have visited the island of Bali in Indonesia. Because of its unique Hindu culture amidst the Indonesian "Muslim People Ocean," I want to learn more about the language Balinese. Bali is a remnant of the great Hindu-Buddhist waves through Island South-East Asia during ancient times.

Korean ★ The Korean Hangeul writing intrigues me. I know most of it, the pronunciation. I have not had much Korean food, but I have a craving. I have visited eye-opening South Korea.

Quechua ★ I want to know more about this indigenous language in the Andes and its link with the ancient Inca Empire.

Guarani ★ I want to know more about this widely spoken indigenous language in South America.

Hebrew ★ I know that I have Jewish ancestry. Knowing at least the Hebrew alphabet and how to pronounce words is my link to family history. I have never visited Israel, but have visited its neighbour Egypt to see the Great Pyramids and other ancient sites.

Greek ★ I know that I have Greek ancestry. Knowing at least the Greek alphabet and how to pronounce words is my link to family history. I have enjoyed touring the Greek mainland and cruising through the islands, whose architectures, to me, seem eerily non-European.

Kinuha sa "<https://tl.wikipedia.org/w/index.php?title=Tagagamit:Televido/Ani&oldid=1925649>"

Huling pagbabago: 00:53, 22 Enero 2022.

Magagamit ang teksto sa ilalim ng Lisensyang Creative Commons Attribution/Share-Alike; maaaring mailapat ang karagdagang termino. Tingnan ang Takdang Gamit para sa mga detalye.